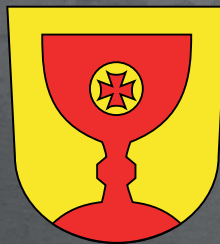

Eikä Jumalan lamppu ollut vielä sammunut 1. Sam 3:3

PYHÄKÖN LAMPPU

Helgedomens Lampa 4 / 2025

Kuolemisen
taito

Kuinka valmistautua
hautajaisiin?

Ilmaise viimei-
nen tahtosi

KUOLEMISEN TAITO

JOEL KEROSUO

Eikö joissakin stereotypioissa kristittyjä kuvata vain synkinä kuolemasta muistuttajina? Nykykulttuuri työntää kuolemaa usein pois silmistä, vaikka se samalla usein hieroo silmillemme väkivaltaa ja kärsimystä. Kohtaamme kuoleman, mutta yhä harvemmin kysymyksen kuoleman merkityksestä tai siihen valmistautumisesta. Synkkä ei tarvitse olla, mutta kirkon esittämä kysymys on edelleen todellinen: oletko valmis kuolemaan?

Aikoinaan ”kuoleminen taito” oli suorastaan oma lajinsa: *ars moriendi*. Mitä voisimme siitä oppia ja muistaa? Maailma on aika erilainen kuin keskiajan kilvoittelijoilla, mutta ihminen on sama. Kysymys kuolemanjälkeisestä elämästä on sama, kamppailu syntien kanssa on sama - ja Jumalan armon tarve on sama.

Kysymys voi kalvaa sisimmässä: miten minun käy? Miten minun käy, jos maailma muuttuu vielä hullummaksi? Mitä jos tulee vainoja? Mitä jos väsyn ja joudun altaalle uskossani? Mitä jos minusta ei ole taistelemaan? Lutherin pelko oli aikoinaan: mitä jos kuolinvuoteellani menetän uskonni?

Oikeastaan juuri tämän meidän kipumme ja heikkoutemme kautta kysymys evankeliumista tulee jatkuvasti tärkeäksi. Minkä varassa minä täällä oikein olen ja minkä varassa minä täältä kerran lähdän? Miten käy minulle, joka tiedän, ettei minusta ole lopulta julistamaan teoillani? Jeesuksen omat vaelisivat kolme vuotta tiiviisti hänen kanssaan, mutta eivät voineet nähdä Jumalan synnittömyydessä Pojassa syntiä eikä syytä. Jos meidän kaikkein lähimmiltämme kysyttäisiin, niin vastaus olisi erilainen.

Juuri näiden kysymysten tähden

kuoleminen taito on niin tärkeää. Luterilainen kuoleminen taito haluaa palauttaa sinut pois ihmisen perustalta, hiekalta, ja asettaa meidät Jumalan tekojen varaan kallioperustalle. Reformaation *ars moriendi* perusajatus oli auttaa ihmistä löytämään pelastusvarmuutensa Jeesuksen täytetyssä työssä. Viimeistä päivää ja viimeistä tuomiota saa lähestyä ilman pelkoa, koska Kristus on jo kärsinyt rangaistuksen ja tehnyt ihmisestä autuuden perijän. Emme katso ihmisen kokemukseen, vaan kysymme: Onko Jeesus luotettava, kun hän sanoo, että sitä joka hänen luokseen tulee, hän ei ikinä heitä pois? Ja persoonansa ja ylösnousemuksensa kautta hän vakuuttaa meidät, että hänen jokainen sanansa on luotettava. Siksi sinä saat jäädä myös tähän varaan. Kristuksen ristinvoinon perusteella ja siihen turvaten saa pelko väistyä. Hän on tullut etsimään syntisiä, myös sinua!

Tämän lupauksen varassa me kuljemme osana seurakuntaa kohdusta hautaan, kastemaljasta maan multiin. Hänen kuolemaansa ja ylösnousemuksensa sinut on liitetty kerran pyhässä kasteessasi. Yllesi on lausuttu sanat: ”Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”. Tämän nimen suojissa sinut on kutsuttu elämään päivittäin. Saat tehdä ristimerkin aamuin ja illoin ja pyytää, että sen nimen suojissa saisit olla jokaisena päivänä, ja että myös synteinesi saisit jäädä sen pelastavan nimen turviin. Ja kerran, kun täältä lähdet, sinut siunataan maan multiin Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen odottamaan ylösnousemuksen aamua ja sitä, että Kristus sinut haudastasi kutsuu.

Nämä kaikki ovat tärkeitä horisontteja kristityn elämässä. Me nojaamme

aina Jumalan tekoihin historiassa ja niihin hetkiin ja asioihin, joissa olemme saaneet tulla niistä osallisiksi. Siksi me haluamme muistaa ja pitää kalliina kastepäivämme. Samoin me odotamme viimeistä päivää ja tähyämme kohti tulevaa Jumalan valtakuntaa. Mutta niin pitkään kuin aikaa annetaan, meidät on kutsuttu elämään Jumalan nimen suojissa ja maailmaan lähetettyinä.

Samalla tässä voi olla myös nykyajalle *ars moriendi*, kuoleminen taito, kaikkein yksinkertaisimmillaan. Se on syvimmitään sitä, että juuri nyt saat uskoa itseäsi ja elämäsi Herran Jeesuksen käsiin, jolta mikään valta tai voima ei voi sinua riistää. Tätä me saamme saman nimen suojiin kastettuina yhdessä myös seurakuntana ja kirkkona sunnuntai toisensa jälkeen opetella.

UUSI YHTEISÖNRAKENNUSKOORDINAATTORI TUKEE SEURAKUNTIEN ELÄMÄÄ

PAULIINA PYLVÄNÄINEN

JUHO PYLVÄNÄINEN

Kirkkomme sai syyskuun alussa riveihinsä uuden työntekijän. Kevään aikana kootun yhteisönrakennustiimin yhteyteen palkattiin osa-aikaisesti työskentelemään **Lilli Lanki**. Yhteisönrakennustiimiä johtaa pastori **Miika Nieminen**. Lilli työskentelee puolipäiväisesti tiimissä yhteisönrakennuskoordinaattorin nimikkeellä.

Yhteisönrakennuskoordinaattorin työn tavoite on tukea Lähetyshiippakunnan seurakuntien muodostumista toimiviksi kodinomaisiksi yhteisöiksi. ”Jumalanpalvelus elämäksi, seurakunta kodiksi” -sloganin mukaisesti pyrkimys on, että jokaisessa seurakunnassa ihmisten olisi helppo olla, elää ja toimia. Samalla seurakuntien elämää ja kulttuuria pyritään kehittämään niin, että uusien jäsenten olisi helppo soljahtaa mukaan.

Kesäjuhlassa Lilliä esitellessään dekaani Joel Kerosuo totesi, että seurakuntakentältä nousee toistuvasti erilaisia kysymyksiä ja tilanteita, joihin kaivataan apua. Toimintaa on haluttu kehittää niin, että tarpeisiin olisi mahdollista myös vastata. Seurakuntien tilanteet ja haasteet ovat keskenään ol- la hyvinkin erilaisia, sillä säännöllistä jumalanpalvelustoimintaa on kirkossamme yli 50 paikkakunnalla.

Käytännössä uuden työntekijämme tavoitteena on tämän syksyn aikana keskustella jokaisen seurakunnan pastorin ja puheenjohtajan kanssa. Keskustelujen avulla pyritään kartoittamaan seurakuntien tämänhetkiset tilanteet. Ensi keväästä lähtien Lilli on mukana järjestämässä seurakunnille rovastikunnallisia koulutuksia, joiden aiheet valikoituvat kartoituk-

sessä esille nousseiden kysymysten pohjalta.

Lilli Lanki on Porin Sakkeuksen luterilaisen seurakunnan aktiivinen jäsen. Hän kertoo tuntevansa, että Jumala on koko hänen aiemman työhistoriansa ajan valmistanut häntä nyt alkaneeseen yhteisönrakennuskoordinaattorin tehtävään. Syystäkin Lilli on innostunut uudesta työstä:

– Olen todella iloinen ja kiitollinen tästä mahdollisuudesta olla mukana rakentamassa kotikirkkoani Lähetyshiippakuntaa. Saan tehdä työtä, jolla on merkitystä. Olemme Kristuksen ruumis, jonka jäsenten on opeteltava toimimaan yhdessä, toisiamme ja Kristusta palvellen. Toivon sydäme- stäni, että seurakunnissamme kukaan ei jää yksin, vaan jokainen löytää ystäviä, siskoja ja veljiä, joiden kanssa jakaa elämää paitsi sunnuntaisin messussa, myös arjen iloissa ja suruissa.

Kerromme lisää Lillistä ja hänen työstään syksyn aikana Lähetyshiippakunnan nettisivuilla osoitteessa lhpk.fi.

Piispa Jubana Pobjola siunasi Lilli Langin yhteisönrakennuskoordinaattorin työhön elokuussa Kesäjuhlassa.

Sisällys 4/2025

2 Kuolemisen taito	10 Lapsella on oikeus ilmaista vakaumuksensa koulussa
3 Uusi yhteisönrakennuskoordinaattori tukee seurakuntien elämää	11 Kuoleman kohtaaminen ensihoidossa
4 ”Jeesus Kristus on sinut herättävä”	12 Varför har vi jordfästning?
6 Kuinka valmistautua hautajaisiin?	14 Jumala kasvatti kohtaamaan kuoleman
8 Mikä on Minun tahtoni -kaavake?	20 Hartaus
9 Kuolinsiivous - mitä se on?	

”JEEBUS KRISTUS ON SINUT HERÄTTÄVÄ”

IANKAIKKISEN ELÄMÄN TOIVO JA KRISTILLISET HAUTAJAISET

✍ Esko Murto

📷 WIKIMEDIA COMMONS

Kristillisen uskon kuolemaa koskien voisi todella tiivistäen esittää kolmen ajatuksen kautta.

Ensinnä, kuolema on paha asia, vihollinen, joka ei kuulu Jumalan alkuperäiseen tarkoitukseen ihmisen luomisessa. Kuolema ei ole “osa elämää” vaan elämän täysi vastakohta, eikä tämän vihollisen kanssa pidä solmia rauhaa.

Toisekseen, Jeesuksella Kristuksella on valta yli kuoleman. Hän sanoo: “Minä olin kuollut, mutta nyt minä elän, elän aina ja ikuisesti. Minulla on kuoleman ja tuonelan avaimet.” (Ilm. 1:18) Kristitty ihminen tulee sanan ja sakramenttien kautta liitettyksi Kristukseen, joka elää ikuisesti, ja jossa “kuolleetkin elävät”. Herra itse sanoo: “Ei Jumala ole kuolleiden, vaan elävien Jumala” ja ristin ryöväri sai kuulla Jeesukselta: “tänä päivänä olet kanssani paratiisissa.” Kristillinen usko selvästi tunnustaa, että jokin osa ihmisestä –sielu– jatkaa elämäänsä vaikka ruumis kuoleekin.

Kolmanneksen: sielun lepo Jeesuksen kanssa ei ole vielä varsinainen pelastus, vaan Jumala on valmistanut yhä parempaa. Ihmistä ei ole tarkoitettu ruumiittomaksi hengeksi, ja pelastustyö saavuttaakin päätöksensä vasta, kun aikojen lopussa tapahtuu ruumiiden ylösnousemus ja pyhät pääsevät uuteen luomakuntaan elämään ruumiillista, todellista ihmisen elämää.

KRISTILLISET HAUTAJAISET KUVASTAVAT KRISTITTYYJEN USKOA

Hautajaisissa on oltava tilaa surra, rehellisesti kohdaten myös kuoleman ankaruus. Raamattu selvästi opettaa, että kuolema on tullut maailmaan synnin seurauksena. Siksi kuolema on samalla sekä tragedia että osoitus

ihmiskunnan synninalaisuudesta.

Varsinkin Pohjois-Amerikassa ollaan monin paikoin siirrytty puhumaan hautajaisista termillä “celebration of life.” Surun ja menetyksen sijasta keskitytään muistelemaan vainajan (hyvin elettyä) elämää ja iloitsemaan siitä. Usein tilaisuuteen ei edes tuoda ruumisarkkia - latistaisiko se tunnelmaa liiaksi? Tällaiset elämä juhlat ovat huipentuma siinä kuoleman todellisuudelta silmiään sulkevassa kulttuurissa, jonka keskellä elämme; nyt edes hautajaisissa ei haluta puhua kuolemasta!

Kristillisten hautajaisten ytimessä ei ole kuitenkaan pelkkä suru ja menetys. Osmo Tiililän lentävä lause on aina vain ajankohtainen: “Kirkko on olemassa siksi, että täällä kuolla.” Kirkolla on arkun äärellä muutakin sanottavaa kuin ainoastaan “otan osaa”. Paavali ei tahtonut lukijoidensa olevan “niin kuin ne, joilla ei ole toivoa.” Kristitylle Jumalan sana aukaisee varmat ja lohduttavat lupaukset. “Autuaita ovat ne, jotka tästä lähtien kuolevat Herrassa, sillä he saavat levätä töistään.” Hautajaisten saarna, rukoukset ja virret eivät piehtaroi menetyksen tuskassa vaan kertovat levosta ja autuudesta Jumalan luona. Varsinkin, jos vainaja on elänyt osana messuun kokoontuvaa seurakuntaa, on lupa uskoa ja myös täydellä rohkeudella julistaa: hän on mennyt Kristuksen luo.

Kristillisiin hautajaisiin kuuluu eteenpäin katsova viesti. Vainajan kohdalla se keskittyy ylösnousemukseen. Puhutaan “ruumiin siunaamisesta” koska uskomme että ruumis kerran herätetään kuolleista. Hiekkaristi ja sanat: “viimeisenä päivänä Jeesus Kristus on sinut herättävä” ovat hyvästijätö mutta siinä on mukana jälleennäkemisen odotus.

RUUMIS ON ARVOKAS - JOPA KUOLTUAAN

Huono on se joskus kristittyjenkin keskuudessa esiintyvä asenne, että kuoleman jälkeen ruumis olisi merkityksetön, melkein päin pelkkää biojätettä. Tässä elämässä hengelliset asiat ovat myös ruumiillisia: ruumishan on kerran kastettu, ruumiilla olemme ottaneet vastaan siunatun leivän ja viinin “syntien anteeksiantamukseksi, iankaikkiseksi elämäksi ja autuudeksi”. Ruumiin arvo ei lakkaa kuolemassakaan. Ruumis on lunastettu ja myös kerran nousee uuteen elämään.

Kristillinen ruumiillisuuden arvostaminen käytännössä näkyy kirkkohistoriassa hautaustapojen muuttumisena. Arkeologian keinoin voidaan todeta, milloin kristinusko on saapunut jollekin alueelle - silloin vainajan polttaminen alkaa vähentyä ja ruumiin hautaaminen yleistyä. Arkkuhautaus polttamisen sijaan on historian valossa yksiselitteisesti kristittyjen tapa hyvästellä vainajansa. Pakanat polttivat vainajansa vapauttaakseen sielun “lihan vankilasta”; kristityt hautaavat ruumiin odottamaan lihan ylösnousemusta.

Jos omaiset ovat kuitenkin polttohautaukseen päätyneet, ei tarvitse pelätä, että vainajan iankaikkisuuskohtalo olisi sen vuoksi vaarantunut. Historian saatossa monen monta kristittyä on kuollut tulipalojen ja räjähdysten kautta, ja he varmasti nousevat muiden kanssa kirkastetuina, kun kerran enkeli pasuunaan puhalttaa.

HAUTAJAISET SAAVAT OLLA JUHLA!

“Kallis on Herran silmissä hänen hurskaittensa kuolema.” Tämä psalmisäe on hyvä muistutus siitä, että

hautajaisten tulee olla tärkeä ja arvokas tilaisuus, jonka järjestämiseen saa nähdä vaivaa. Jos hurskaan kuolema on Herran silmissä kallis, miten se ei olisi sitä myös meidänkin silmissämme? On surullista, että moni vanhus vielä kuoleman kolkuttaessakin kantaa huolta, ettei vaan olisi kenellekään vaivaksi - ja sitten annetaan jälkipolville ohjeeksi, ettei mitään oikein saisi järjestää. “Et sinä niitä hautajaisia tarvitsekaan, mutta me tänne jäävät tarvitsemme”, sanoin erälle kuolemaa lähellä olevalle.

Tämä näkökulma avaa myös toisen ulottuvuuden hautajaisten “eteenpäin katsovaan” luonteeseen - nimittäin saattoväen tarpeet. Olisi turhan latteaa sanoa, että siunaustilaisuus on ainoastaan saattoväkeä varten - mutta se on *myös* heitä varten. Jumalan sana puhuu silloin sekä lakina että evankeliumina: Lakina muistuttaen meitä jokaista omasta, edessä olevasta kuolemastamme ja kehottaen tekemään parannus kun vielä aikaa on. Evankeliumina lohduttaen surevia jälleennäkemisen toivolla ja muistuttaen iankaikkisen elämän lupauksista, jotka Kristus antaa.

Lähetysshiippakunnan seurakunnissa pyrimme elämään yhteisöllistä seurakuntaelämää. Olemme käsitäneet, että seurakunta on hengellisen elämän perusyksikkö. Tämä alkaa näkyä myös kirkollisten toimitusten suhteen. Meidän seurakunnassamme melkein kaikki lapset kastetaan jumalanpalveluksen yhteydessä, koko seurakunnan läsnäollessa. Rippijuhliin pyydetään usein vieraita oman seurakunnan parista. Häihin valmistautuva vihkipari esittää koko seurakunnalle avoimen kutsun vihkitilaisuuteen.

Samalla tapaa olisi tärkeää, että hautajaiset olisivat seurakunnan yhteinen juhla, ei pelkästään perhettä ja sukulaisia varten. Ongelmana voi joskus olla se, että vai-

najan omaiset eivät ole seurakunnan jäseniä eivätkä ehkä juuri lainkaan tunne sitä seurakuntaa, jossa vainaja kristillistä uskoaan eli. Kuolemaa lähestyvän tulee jo hyvissä ajoin antaa ohjeet ja yhteystiedot omaisilleen, ja tiedottaa myös seurakunnan pastoria siitä miten toimitaan. Seurakunnan vapaaehtoisten olisi hyvä olla valmiita esim. organisoimaan muistotilaisuus kahveineen, jos vainajan omaiset eivät itse sitä tahdo tehdä.

YHTEYTTÄ YLI RAJAN

Heprealaiskirjeen kuvaus jumalanpalveluksesta (Hepr. 12:22–24) sisältää ajatuksen, että us-

kovat tulevat jo nyt yhteyteen perille päässeiden pyhien kanssa. Kyse ei ole pyhimyskultista saati mistään okkultistisesta vainajien kutumisesta, vaan tämä usko on luonnollinen seuraus siitä, että pois nukkuneet ovat Jeesuksen luona - ja messussa mekin olemme Jeesuksen luona. Tässä ajassa taisteleva seurakunta ja perille päässeiden riemuitseva joukko ovat yhtä Kristuksessa, vaikka aisteilla tätä ei vielä voida havaita. Tätä yhteyttä voidaan julistaa ja siitä iloita ehtoollispöydässä, jossa yhdessä enkelten ja koko taivaan joukon kanssa ylistetään kuoleman voittanutta Jeesusta.

Lucas Cranach nuoremman maalauksessa ylösnoussut Kristus seisoo ruumisarkun päällä kuoleman voittajana.

KUINKA VALMISTAUTUA HAUTAJAISIIN?

✍️ PETRI HILTUNEN

📷 PAVEL DANILYUK / PEXELS

Läheisen ihmisen kuolema on useimmiten raskas asia. Surun keskellä pitäisi vielä jaksaa järjestää hautajaiset ja hoitaa monia käytännön asioita, kuten perunkirjoitukset, tilien jäädyttämiset ja yhteydet viiranomaisiin. Siksi on paikallaan antaa muutamia vinkkejä.

Lähetysshiippakunnan seurakunnista saa ”Minun tahtoni” -lomaketta, johon jokainen voi täyttää toivomuksensa omien hautajaisten suhteen. Siinä kysytään toivetta mm. siunaavan papin, siunauspaikan, saatoväen, musiikin ja hautajaisjärjestelyjen suhteen. Tämän pohjalta on omaisten helpompi hoitaa hautajaiset, joiden on tarkoitus olla ”vainajan näköiset”. Lähtijän toiveet on paikallaan ottaa huomioon.

Hautaustoimistot hoitavat mielellään hautajaisten järjestelyt. Arkun ja hautakiven valintaan, kukkien ja pitopalvelun tilaamiseen, hautapaikan varaamiseen ym. saa hautaustoimistolta korvaamatonta apua. Omaisten tulisi silti koko ajan säilyttää ”ohjat käsissään”, eikä antaa hautaustoimiston päättää puolestaan. Hautaustoimisto ei ratkaise esimerkiksi siitä, kuka vainajan siunaa tai missä hänet siunataan.

PAPIN JA KANTTORIN SOPIMINEN

Itse hautaansiunaamisen järjestämisessä vaaditaan omaisten panosta. Päivämäärää ja kellonaikaa ei kannata lyödä lukkoon ennen kuin on kysytty siunaavan papin mahdollisuuksia toimituksen hoitamiseen. Jos toiveena on saada hautajaisiin Lähetysshiippakunnan pastori, hänen kanssaan tulee ensin sopia asiasta, ja ilmoittaa hänet toimituksen hoitajaksi: ”Meillä on oma pappi”.

Kaikki kansankirkon seurakunnat eivät anna kanttoriaan Lähetysshiippakuntaan kuuluneen vainajan siunaamiseen, tai pyytävät hänen pal-

veluistaan erillisen korvauksen. Aina voi pyytää toimituksen musiikkia hoitamaan jonkun Lähetysshiippakunnan kanttorin.

TILAKYSEMYKSET

Kansankirkon seurakuntien käytäntö vaihtelee sen suhteen, annetaanko esim. kirkkoa tai kappelia kirkkoon kuulumattomien siunaamiseen. Joskus siitä voidaan ottaa erillinen maksu. Siunaamiseen voidaan käyttää myös Lähetysshiippakunnan seurakunnan kirkkoa tai jotakin muuta toimituksen arvon mukaista tilaa. Varsinkin kesäaikaan voidaan vainaja hyvin siunata haudalla, niin kuin on yleisenä tapana monissa muissa, lämpimämissä maissa.

Muistotilaisuutta varten voi kysyä kansankirkon seurakuntasaleja, Lähetysshiippakunnan kirkkotiloja tai muita vastaavia. Muistotilaisuus voidaan hyvin pitää myös kotona, jos tilat antavat myöten.

Useimmilla paikkakunnilla hautajaisten järjestelyt sujuvat kivuttomasti, kirkkotilat saa käyttöön ja kanttorikin hoituu luontevasti. Rauhallisesti keskustellen ja suunnitellen kaikki kyllä järjestyy!

SIUNAUSKESKUSTELU

Pastori tapaa mielellään omaiset hyvissä ajoin ennen hautajaisia. Mukaan keskusteluun kannattaa ottaa useita vainajan läheisiä ihmisiä, myös uskota osattomia. Yhteisessä keskustelussa käydään läpi vainajan elämää, hänen ajatuksiaan ja tekojaan, ilojaan ja surujaan. Puhutaan myös kuoleman kohtaamista ja iankaikkisesta toivosta.

Siunauskeskustelussa sovitaan hautaustoimituksen kulusta, virsistä ja musiikista sekä erilaisista yksityiskohdista. Yhdessä pastorin kanssa saadaan rukouksessa pyytää Jumalan siunausta vainajan lähtöjuhlaan ja lohdutusta suruun.

HAUTAJAISKUTSUT

Monilla on ongelmaa sen suhteen, keitä hautajaisiin kutsutaan. Nyrkkisääntö on, että sinne kutsutaan ainakin lähisukulaiset sekä ne ihmiset, joiden kanssa vainaja eläessään oli eniten tekemisissä. Jotakuta läheistä ei voi jättää kutsumatta vaikkapa siksi, etteivät omaiset pidä hänestä. Tärkeitä on kutsuttujen yhteys vainajaan. Hautajaiset ovat heidän suruaan varten.

Toki tulee ottaa huomioon myös saattoväen koko. Liian suuret hautajaiset muodostuvat helposti muodollisiksi ja persoonattomiksi. Kutsulis- tassa on hyvä ottaa huomioon myös ne seurakuntalaiset, jotka olivat vainajan tuttuja.

Hautaan siunaamiseen ovat kaikki tervetulleita, mutta muistotilaisuuteen tulijat päättävät hautajaisten järjestäjät lähiomaiset. Kutsumatta ei sinne voi mennä.

HAUTAANSIUNAAMINEN

Hautajaisiin on syytä valita tuttuja virsiä, mieluiten vainajan lempivirsiä, mikäli ne sopivat tilanteeseen. Virsien valinnassa on hyvä ottaa huomioon myös niiden sanoma, joka saattaa puhutella uskosta vieraantunutta hautajaisväkeä. Alku- ja loppumusiikin valintaan kanttorit ottavat mielellään vastaan ehdotuksia.

Nykyisin on yleistynyt tapa laskea kukat jo ennen varsinaisen toimituksen alkua. Itse suosin kuitenkin vanhaa tapaa, jonka mukaan kukkalaitteet lasketaan vasta hautaansiunaamisen jälkeen. Tällöin siunaustoimitus alkaa rauhallisesti ja jäähyväiset lausutaan vasta lopussa.

Hautajaisjärjestelyihin kuuluu myös arkunkantajien valitseminen ja kutsuminen. Jos ei omaisista löydy kantajia, saa heitä varattua hautaustoimiston kautta. Varmaan myös omasta seurakunnasta löytyy tähän apua.

HAUDALLA

Koko toimitus voidaan hoitaa haudalla. Jos siunaus on muualla, haudalla lasketaan vain kukat hiljaa. Arkkua laskettaessa voidaan laulaa virsi, esim. 377. Kukkienlaskun jälkeen joku lähiomaisista kutsuu saattoväen muistotilaisuuteen ja antaa sinne tarvittavat ajo-ohjeet. Muista, että haudalla on aina kylmä: laita riittävästi päälle!

MUISTOTILAISUUS

Muistotilaisuus on omaisten järjestämä juhla. Pastori hoitaa kuitenkin tarvittaessa mielellään sen juontamisen ja pitää siellä muistopuheen tai hartauden. Adressien lukijoiksi valitaan selkeäsanaisia ja riittävän kovaäänisiä omaisia. Omaiset voivat valita tilaisuuden mieleisensä virsiä tai muuta musiikkia. Etukäteen on sovitettava, jos jonkun toivotaan pitävän muistopuheen.

Pidän hyvänä uutta tapaa, että pastori johdattaa vapaata keskustelua,

jossa kukin saa tuoda esiin muistojaan vainajasta – ilman jännitystä. Kun muistelun aloittavat vanhimmat sukulaiset ja sen päättävät lapset, muodostuu muistelusta vainajan koko elämäankaari. Punaisena lankana tulee kuitenkin aina muistaa pitää Jumalan armoa tätä kallisarvoista ihmistä kohtaan.

LASTEN HUOMIOIMINEN

Lapset on tärkeä ottaa mukaan hautajaisiin. He oppivat siellä paljon kuolemasta ja iankaikkisesta toivosta. Heitä on kuitenkin syytä etukäteen valmistaa tilaisuuteen ja keskustella tarkoin, kuinka siellä käyttäydytään. Lapsille voi hyvin antaa omia tehtäviä: vaikkapa ruusun laskemisessa arkulle tai hautaan, muistotilaisuuden esityksissä, adressienluvun avustamisessa tai muistojen kertomisessa. Vanhempien tulee huolehtia, etteivät lapset häiritse arvokasta hetkeä. Siksi voi olla tarpeen ottaa heille mukaan esimerkiksi kirja tai evästä.

TUHKAAMINEN VAI ARKKUHAUTAUS?

Varsinkin kaupungeissa on viime vuosikymmeninä kovasti yleistynyt vainajien tuhkaaminen. Sitä on perusteltu halvemmilla kustannuksilla ja hautausmaiden tilanpuutteella. Mikään ei kuitenkaan estä perinteistä kristillistä tapaa eli arkkuhautautusta.

Arkkuhautautusta puoltaa Raamatun opetus ruumiin hautaamisesta ja ruumiin ylösnousemuksesta. Se mikä haudataan katoavana, nousee katoamattomana. Ihminen ei ole vain tommua ja tuhkaa, vaan hän on iankaikkisuusolento. Hänet haudataan kokonaisena, niin kuin hän tulikin tähän maailmaan.

Jos joku kuitenkin syystä tai toisesta päätyy tuhkaamiseen, häntä ei tule tästä syyllistää. Tuhkaaminen ei vaikuta millään tavoin vainajan kotaloon. Joskus sille on hyvät perustelut, vaikkapa kun vainajan toivotaan pääsevän samaan hautaan puolisonsa tai vanhempiensa kanssa.

Kuolema on läheisille raskas asia ja tuo heille monta asiaa hoidettavaksi.

KIRKKOKAHVEILLA PUHUTTA: MIKÄ ON MINUN TAHTONI -KAAVAKE?

≡ ASKO ISOKUNGAS & JOEL KEROSUO

📷 MATTHIAS ZOMER / PEXELS

1. SEURAKUNNISSA ON NYT JAOSSA MINUN TAHTONI -KAAVAKKEITA. MITÄ NE OVAT?

Minun tahtoni -kaavake ei ole testamentti vaan viimeisen tahdon ilmaisu ja tiedoksianto hautajaisjärjestelyjä varten. Siinä voi kertoa, kenet tahtoi si hoitamaan hautajaisjärjestelyt, kuka ilmoittaa taivaskutsusta omaisille, kenen pastorin toivoisi siunaamaan, halutaanko hautaan siunaaminen vai siunausmessu sekä toiveet virsistä, muistamisista, muistotilaisuudesta ja niin edelleen. Dokumentin avulla vainaja voi vaikuttaa siihen, että siunaustilaisuus olisi hänen toiveensa mukainen. Omaisia se auttaa päätösten tekemisessä.

2. KENELLE KAAVAKKEESTA KANNATTAA KERTOA JA MISSÄ SITÄ SÄILYTETÄÄN?

Kun henkilö on laatinut Minun tahtoni -kaavakkeen, hän yleensä säilyttää sitä omassa kodissaan. Luontevinta on, että kaavake löytyisi sieltä, missä muutkin viralliset paperit ovat. Siitä olisi myös hyvä antaa kopio seurakunnan pastorille sekä omaisille niin, että useammat tietävät siitä. Kaavakkeen voi täyttää myös pastorin kanssa. On tärkeää, että dokumentti varmas-

ti päättyy jo aikaisessa vaiheessa omaisille. Joskus on voinut käydä niin, että vaikka kaavake on tehty ja siinä on ollut selkeät toiveet asioista, eivät omaiset ole olleet siitä tietoisia. Järjestelyt ovatkin sitten aloitettu ja tehty toisin kuin vainaja olisi toivonut. Vaikka kaavake olisi myöhemmin löytynyt, on voitu jo tehdä ratkaisuja, joita hän ei olisi toivonut.

3. MITÄ MUUTA KANNATTAISI OTTAA HUOMIOON KAAVAKKEEN LISÄKSI?

Tekee mieli painottaa jo edellisessä kohdassa ollutta asiaa: On hyvä ja tärkeää selkeästi ilmaista toiveensa sekä pastorille että ennen kaikkea omaisille, miten toivoo toimittavan. Tämä koskee sekä siunaustilaisuutta, mutta myös kontaktia ennen kuolemaa. Joskus omaiset, jotka eivät ole seurakunnan yhteydessä, ovat ihmetelleet ja suhtautuneet myös negatiivisesti siihen, että pastori tulee esimerkiksi sairaskäynnille toimittamaan ehtoollisen palvelutaloon tai seurakuntalaisia tulee käymään. Siksi olisi hyvä ilmaista omaisille jo hyvissä ajoin, että kun hetki koittaa, suorastaan toivoo, että seurakunnasta oltaisiin aktiivisesti yhteydessä ja että pidetään esimerkiksi hartaushetki heti kuoleman jälkeen.

Rohkaisen siten hyvin konkreettisesti ohjeistamaan omaisia, että ”kun hetki koittaa, niin soita pastorille x, jonka numero on Jos hänet on maaniellyt, niin soita seuraavaksi Lähetys-
hiippakunnan kansliaan”, tai muuta vastaavaa.

4. LÄHETYSHIIPPAKUNNASSA ON PIDETTY ESILLÄ MYÖS TESTAMENTIN TEKEMISEN MAHDOLLISUUTTA. MIKSI SE OLISI HYVÄ?

Seurakunnalle testamentissa osoitetun lahjan voi ajatella olevan kuin viimeinen kolehti seurakunnalle tai muistutus ajan rajan takaa, että mitään ei sinne otettu mukaan. Varsinkin tilanteissa, joissa omaisia ei ole, he eivät tarvitsisi varallisuutta tai käyttäisivät sen sopimattomalla tavalla, lahja seurakunnalle voi auttaa vielä taipaleella olevia taivastielle. Seuraavaa osoitepolkua pitkin löydät lisää tietoa asiasta, jos harkitset testamenttilahjoitusta Lähetyshiippakunnalle: www.lhpk.fi/kannatus/testamenti. Sivustolla todetaan: ”Testamenttilahjoituksella voit varmistaa, että lahjasi menee sinulle tärkeään tarkoitukseen. Lahjoittamalla testamenttisi, jossa Suomen Luther-säätiö on kokonaan tai osaksi edun saajana, voit olla mahdollistamassa Kristuksen evankeliumin menemisen eteenpäin työmme kautta. Lahjoitukset käytetään vastuullisesti

rukouksin ja Jumalalta viisautta pyytäen. Testamentin laatimiseen saat tarvittaessa apua lakimieheltä tai Lähetyshiippakunnan kanslian kautta. Yleishyödyllisenä yhteisönä Suomen Luther-säätiö on vapaa perintöverosta.”

KUOLINSIIVOUS - MITÄ SE ON?

MAILIS JANATUINEN

WIKIMEDIA COMMONS

Raamatusta löytyy monta kuolemaan valmistautuvaa ihmistä. Jaakob, Mooses ja Joosua pitivät kukin jäähyväispuheen. Paavali kertoi, että kuolema on hänelle voitto, ei tappio, ja että hän tahtoisi siirtyä Jeesuksen luokse vaikka heti. Pietari tiesi, että hänen ”majansa poispaneminen” tapahtuisi äkisti, ja kirjoitti siksi kristityille kirjeen ikään kuin testamentiksi.

Kuolema on ainoa asia, joka tulee poikkeuksetta meidän kaikkien eteen. Herran tahto on, että me kristityt ”toimitamme talomme” eli nykykielellä ”teemme kuolinsiivouksen” sitä ennen (2.Kun.20:1). Lähtöhän saat-
taa tulla äkisti, tai sitten muistimme voi kadota vähitellen ja viedä toimintakyvyn mennessään. Silti moni siirtää syrjään ajatuksen kuolemasta. Ehtiihän sitä vielä – ja sitten ei enää ehdikään.

Ennen vanhaan kuolemaan suhtauduttiin toisin. Siitä puhuttiin, ja siihen valmistauduttiin. Vanhojen virsien viimeisissä säkeistöissä asia mainitaan usein: *Ja kun on kuolema / pois meidät kutsuva, / vie taivaan kartanoihin, / rauhasi asuntoihin, / niin että kaikki sinne / taas yhteen pääsisimme.* (VK 297:7.)

MITÄ KUOLINSIIVOUKSEEN KUULUU?

Ensinnäkin siihen kuuluu *testamentin laatiminen*. Jos olet itsellinen eläjä, älä jätä rahojasi jälkeensäjääneiden riideltäväksi. Muista ennen kaikkea Jumalan valtakunnan työtä kotimaassa ja lähetyskentillä. Tee myös *hoitotahto*. Itse kirjoitin hoitotahtooni paitsi sen, etten halua elämäni pidennettävän ”putkilla ja letkuilla”, myös sen, että haluan päästä hoitokodista kirkkoon sunnuntaisin. Haluan myös kuunnella virsiä ja Bachia, en katsella televisiota draamoja.

Kuolinsiivoukseen kuuluvat myös

seuraavat asiat: Käy läpi tavarasi. Anna pois mahdollisimman paljon jo eläessäsi. Käy läpi paperisi ja tuhoa kaikki tarpeeton. Älä kuitenkaan hävittää dokumentteja, joista voisi olla iloa perheellesi ja ystäville. Sensuroi päiväkirjat, älä heitä niitä pois. Kirjeet voit palauttaa lähettäjillesi. Käy läpi valokuvasi, etteivät jälkeensäjääneet hukkuisi niihin. Tee sovinto niiden kanssa, joihin sinulla on huonot välit. Ota sinä se ensimmäinen askel, vaikkei epäsopeu olisi edes sinun syytäsi. Sano läheisillesi ne sanat – suullisesti tai kirjallisesti – jotka ovat jääneet heille sanomatta. Jos toinen osapuoli on jo kuollut, voit kirjoittaa hänelle kirjeen. Päästä valmiiksi pappi, joka sinut siunaa, ja virret, jotka hautajaisissasi lauletaan. Harjoittele Jeesukseen luottamista jo silloin, kun olet voimissasi. Sitä taitoa tarvitset vielä monta kertaa vanhuuden ja sairauden tullessa ja varsinkin kuoleman hetkellä.

Ja sitten vielä yksi neuvo sitä tilannetta varten, että joku alkaa puhua sinulle omasta kuolemastaan. Älä tuki hänen suutaan sanomalla, että mitä turhia, onhan siihen vielä aikaa... Kuuntele, mitä toinen tahtoo sanoa. Suostu keskustelemaan asiasta hänen kanssaan.

RAKKAUS EI KOSKAAN KATOAA

Lopuksi vielä sitaatti kirjastani *Ja Herra otti*: ”Raamattu

sanoo, että rakkaus on väkevä kuin kuolema, eikä se katoa koskaan. Ei kuolemakaan voi sitä tuhota. Se on olemassa ihan yhtä varmasti kuin ihminen, joka sinua rakasti, on yhä olemassa – kuoltuaankin.

Jos uskomme ylösnousemukseen, tiedämme, ettemme ole menettäneet lopullisesti mitään emmekä ketään. Uudessa luomakunnassa meitä odottaa kaikki se rakkaus, hyvyys ja kauneus, minkä täällä maan päällä saimme kokea ja sitten kadotimme. Siellä me näemme rakkaamme kasvoista kasvoihin ja tunnemme heidät sellaisina kuin he ovat – ilman väärinkäsityksiä.

Kuolevasta ihmisestä voi nähdä, onko hänellä aarre taivaassa vai maan päällä. Jos kristityn aarre on täällä, ja jos Jeesus on vain hänelle vain korvakuulolta tuttu, on kuolema hänelle pakostakin vihollinen. Mutta jolle Jeesus on tullut läheiseksi ystäväksi, sille kuolema merkitsee ’puhelin-yhteyden’ loppumista ja rakkaimpansa kohtaamista kasvoista kasvoihin. Pääsyä kotiin. Pääsyä syliin.”

Hieronymus Boschin maalaus kuvastaa kristityn valmistautumista kuolemaan.

LAPSELLA ON OIKEUS ILMAISTA VAKAUMUKSENSA KOULUSSA

PERUSOIKEUDET KOSKEVAT MYÖS KRISTITTYJÄ KOTEJA

✍️ KIMMO JAATILA

📷 SAIJA MUSTONEN

Miten toimin, jos kohtaan koulun kanssa tehtävässä kasvatuskumppanuudessa asioita, jotka ovat kodin vakaumusta vastaan? Kysymys ei ole helppo eikä yksiselitteinen, koska harvat kasvatukseseen liittyvät asiat ovat. Lisäksi kyse on laintulkinnasta, jossa usein ovat vastakkain erilaiset normit, joita sovelletaan.

MITKÄ NORMIT JA PERIAATTEET OHJAAVAT VANHEMPIEN JA LASTEN OIKEUKSIA KOULUSSA?

Sosiaalipedagogiikan emeritusprofessori Juha Hämäläisen mukaan suomalaisessa kasvatuspolitiikassa on lähdetty johdonmukaisesti siitä, että julkisen kasvatustoiminnan – varhaiskasvatuksen, koulun ja koulun ulkopuolisen nuorisokasvatuksen – tulee tukea ko-

tia sen kasvatustehtävässä. YK:n ihmisoikeuksien julistus ja Euroopan ihmisoikeussopimus ilmaisevat vanhempien oikeuden vakaumuksensa mukaiseen kasvatukseen myös yhteiskunnan laitoksissa. Periaate on kirjattu myös kansainväliseen lapsen oikeuksien sopimukseen.

Suomen varhaiskasvatuslaki vuodelta 2015 ja peruskoulun opetussuunnitelma vuodelta 2014 korostavat kasvatuskumppanuutta vanhempien kanssa. Nykypäivän monikulttuurisessa Suomessa perheen ja julkisen vallan oikeuksien ja vastuiden rajat lasten tap- ja uskontokasvatuksessa ovat häilyviä ja niiden oikeudellinen sääntely on haasteellista. Aluehallintovirastoissa ja laillisuusvalvojien toimistoissa käsitellään mitä erilaisimpia yksittäistapauksia, joissa vanhemmat ovat tyytymättömiä julkisen vallan toimintaan.

Mainitut ihmisoikeussopimukset ovat Suomea velvoittavia ja niistä on johdettavissa myös Suomen perustuslakiin kirjatut perusoikeudet. Näistä tärkeimpiä ovat ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaus. Näitä ei voida rajoittaa kuin säätämällä laki, ja silloinkin hyvin rajatussa määrin. Lapsen oikeuksien sopimuksessa puolestaan säädetään lapsen oikeudesta ilmaista mielipiteensä. Siellä säädetään myös siitä, että lapsen kunniaa ja mainetta ei saa laittomasti halventaa ja lasta tulee suojella tällaiselta toiminnalta. Toisin sanoen: mikäli lapsen mielipide tai vakaumus eroaa valtavirrasta, hänellä on silti oikeus ilmaista mielipiteensä ja vakaumuksensa, kunhan se ei

loukkaa muiden kunniaa tai mainetta. Tämä edellyttää myös opetushenkilöstöltä sensitiivistä otetta kohdata lapsia, joiden vakaumus poikkeaa heidän omasta vakaumuksestaan.

Sekä varhaiskasvatussuunnitelman että perusopetuksen opetussuunnitelman taustalla vaikuttavat voimakkaasti myös yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolait. Yhdenvertaisuus käsitteenä on jossain määrin kapeutunut, koska siitä puhutaan usein seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen yhteydessä. Kuitenkin yhdenvertaisuuslaki pitää sisällään kiellon myös vakaumuksen perusteella tapahtuvasta syrjinnästä.

MITEN TOIMIN, JOS KOULUN TOIMINTA ON RISTIRIIDASSA KODIN VAKAUMUKSEN KANSSA?

Perusopetuksen opetussuunnitelma korostaa kodin ja koulun yhteistyötä. Opetussuunnitelman mukaan esimerkiksi oppimisympäristöistä, työtaivoista ja vierailuista tulee keskustella huoltajien kanssa. Näin ollen huoltajilla tulee olla tiedossa etukäteen uskonnolliset tilaisuudet ja koulun tekemät vierailut tai koulussa käyvät vierailijat. Uskonnollisten tilaisuuksien (hartaudet, jumalanpalvelukset) ajaksi tulee järjestää vaihtoehtoinen ohjelma ja uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisesta voi aina kieltäytyä.

Vakaumuksen vastaisen vierailun tai vierailijan käynnin ajaksi voi pyytää lapselle vapautuksen koulutyöstä. Asiallisella ja avoimella dialogilla opettajan tai rehtorin kanssa päästään useimmiten hyvään lopputulokseen. Mutta jos huoltaja kokee, että lakia tai perusoikeuksia on rikottu, voi asiasta tehdä kantelun. Tapauksesta riippuen oikea osoite on aluehallintovirasto, yhdenvertaisuusvaltuutettu tai eduskunnan oikeusasiamies.

Kimmo Jaatila on rehtori-sivistystoimenjohtaja ja pastori Savonlinnasta. Hän piti artikkelin aiheesta kanavan elokuussa Kesäjuhlassa

KUOLEMAN KOHTAAMINEN ENSIHOIDOSSA

HARRI HERNESMAA, ENSIHOITAJA,
PASTORI-OTO

MIKHAIL NILOV / PEXELS

Ensihoitaja kohtaa työssään toistuvasti potilaan kuoleman. Usein potilaan lähipiirissä kuolemaan on jo valmistauduttu ja tietynlainen rauhallisuus hallitsee kodin ilmapiiriä. Näin voi olla esimerkiksi kotonaan saattohoidossa olleen potilaan kodissa. Kuitenkin tapaukset, joissa aikaisemmin perusterve tai nuori ihminen kuolee ilman ennakoivia sairauksia, voivat aiheuttaa omaisissa hyvinkin voimakkaita reaktioita. Onhan kuolema tässä ajassa peruuttamaton ja siksi läheisen ihmisen äkillinen poismeno voi olla traumaattinen kokemus kuolleen omaisille.

Ei ole väärää tapaa reagoida kuolemaan. Se on jokaiselle meistä hyvin yksilöllinen, jopa primitiivinen reaktio. Jokaista omaisensa menettänyttä rohkaistaan kohtaamaan kuollut ja hyvästelemään hänet, sekä annetaan myös tilaa ja aikaa surra kaikessa rauhassa.

MITEN ENSIHOITAJA KOKEE KUOLEMAN?

Jokainen kuolema on ainutlaatuinen tilanne. Hoitoalan ammattilaisen tulee kaikessa toiminnassa huomioda hienotunteisuus vainajaa ja tämän omaisia kohtaan. On parempi keskittyä kuuntelemaan kuin puhua itse. Omaisille kerrotaan vain tosiasioita ja kuolinsyyn arvailut pidetään omana tietonaan.

Ammattirooli auttaa toimimaan niissä tilanteissa, joissa tunteet pyrkivät saamaan vallan. Vaikeissa työtehtävissä ja niiden aikana nousevista ahdistavista tunteista pitää pystyä etäännyttämään, jotta työsuorituksen kykenee saattamaan loppuun. Sen jälkeen tunteiden näyttäminen ei ole kiellettyä, jos kuolema on koskettanut myös auttajaa. Silloin kuolema kohdataan kuolleen omaisen kanssa yhdessä ja se voi tuoda omaiselle lohtua, kun hän ei ole tunteensa kanssa yksin.

Kun tehtävä on päättynyt ja on palattu asemapaikalle, tunteet saavat tul-

la. Ne tulee kohdata ja käsitellä. Kuorittavan työtehtävän jälkeen järjestetään tarvittaessa jälkipurkuistunto, jossa tehtävä käydään hoitotiimin ja vertaisohjaajan kanssa läpi.

HYVÄN KUOLEMAN HARHA

Ajatus siitä, että kuolema on hyvä, jopa toivottu asia, on joissakin tapauksissa hyvin inhimillinen ja ymmärrettävä. Jatkuvasti kovista kivuista kärsivän ja parantumattomasti sairaan ihmisen ja hänen omaisensa voimat loppuvat nopeasti. Silloin moni huokaa, ”kunpa pääsisin jo pois”. Toisaalta, kun elämä ei enää täytä tiettyjä hyvälle elämälle asetettuja odotuksia, miksi monilla on niin kiire kuolemaan? Vaikka lääketieteen kehittyminen on tuonut tehokkaita vaihtoehtoja hoitaa kipua ja kuolevan ahdistusta, niin parantuneen saattohoidon rinnalla kuolemaa tarjotaan yhä aktiivisemmin ”hoitokeinona” parantumattomasti sairaille ihmisille.

Job joutui kärsimään koviakin vaivoja. Hänen vastauksensa näiden keskellä ei ollut Jumalan kiroaminen tai

itsemurha-ajatukset, vaan: ”Otammehan vastaan Jumalalta hyvää, emmekö ottaisi vastaan pahaakin?” Myös Herramme kärsimys ristillä meidän syntiemme vuoksi ja meidän puolestamme voi lohduttaa kärsivää kristittyä.

Jumala ei tarkoittanut luotujensa kuolevan ajallisesti vaan elämään ikuisesti Hänen yhteydessään. Ihmiselämä on Jumalan antama mittaamattoman arvokas lahja. Ajallinen kuolema sen sijaan muistuttaa meitä siitä syntyinlänkeemuksen tosiasiasta, että emme kykene loputtomiin parantamaan fyysisiä sairauksiamme tai ikääntymisen tuomia vaikutuksia ruumiissamme.

Kuolema on synnin palkka ja jouddumme sen jokainen kerran kohtaamaan. Kasteen vedessä puhtaaksi pestyinä ja Jeesuksen veristen haavojen suojassa meidän on kuitenkin turvallista kohdata kuolema. Silloin myös omaiset voivat surun hetkellä lohduttaa itseään ikuisen elämän toivolla: ”Jos olemme kuolleet Kristuksen kanssa, niin me uskomme saavamme myös elää hänen kanssaan”.

VARFÖR HAR VI JORDFÄSTNING?

≡ HARRY SANFRID BACKSTRÖM

📷 SHOX ART / PIXABAY & FIETZFOTOS/ PIXABAY

Vi har och upplever i våra jordiska liv ett flertal olika övergångsskeden, eller övergångsriter om man så vill kalla det. Övergångsskedena är viktiga, och en del av dem handlar om social gemenskap och samvaro med andra människor. Vi känner samhörighet med andra och varseblir att vi tillhör en grupp, vi är accepterade. Vi delar glädje och sorg, det tillhör livet. Det är moment i den helandeprocess som hela livet består av. Men vi blir aldrig hela till alla delar i detta jordiska liv, brustenheten står kvar livet ut.

I kristenheten föds vi, vi blir döpta i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn (förhoppningsvis får man säga i dag), merparten av ungdomarna i Finland blir konfirmerade, en del av oss ingår äktenskap och när vår tid här på jorden har gått till ända vidarebefordras vi i tron på vår Frälsare till Härligheten. Det är olika hållpunkter i livet, från vaggan till graven. Det är för varje människa en möjlighet till att stanna upp. Det är tid för eftertan-

ke, reflektion, omvändelse och bön. När vår Herre anser att skörden är mogen, då blir det hemkallelse.

Varför har vi jordfästning, eller begravning som man också många gånger talar om är den frågeställning som denna artikel till en del ska svara på. Det är en sammansatt och komplex fråga och det är inte möjligt att uttömmande ge svar på alla frågor inom jordfästningens olika delområden, än mindre på alla detaljer. Jag anlägger i denna kortfattade artikel tre olika grundläggande perspektiv för att primärt svara på frågan varför och sedd ur ett finländskt perspektiv. Det är för det första det juridiska perspektivet, för det andra det teologiska och för det tredje det pastoral perspektivet. Det juridiska perspektivet behandlas först, som ett avstamp, vilka krav som primärt gäller. Därefter behandlas de teologiska och pastoral perspektiven sammansatt, invävd i varandra. Det historiska perspektivet till varför vi har eller ordnar jordfästning är också i sig ett intressant spörsmål, men

lämnas i denna artikel därhän. Det är en betydelsefull del av jordfästningsfrågeställningen och kunde eventuellt behandlas i en separat artikel.

ALLMÄNNA SKYLDIGHETER ATT ORDNA JORDFÄSTNING FÖR EN AVLIDEN PERSON

I begravningslagen stadgas vilka allmänna skyldigheter som till denna del finns när det gäller en avliden person, tre kriterier ska uppfyllas. 1) *Stoftet efter en avliden skall gravsättas eller kremeras utan onödigt dröjsmål* (457/2003:2/1). Det betyder att när dödsfallet har skett är det på sin plats att i kretsen av de anhöriga rätt snabbt (inom några dagar) inleda diskussionen kring var och när jordfästningen ska ordnas. En begravningsbyrå kontaktas och likaså församlingen på vars område gravsättningen av den avlidne ska ske. Finns det ingen gravplats ordnad på förhand, så är det också en del av diskussionen med församlingen. Dessa inledande moment är en del av den sorgeprocess som har vidtagit i och med dödsfallet och har sin givna plats och där alla berörda parter bör höras. Varje människa är unik, varje jordfästning är unik och de som bär ansvar för genomförandet bör sköta uppdraget med omsorg. 2) *Stoftet och askan efter en avliden skall hanteras på värdigt sätt och så att den avlidnes minne hedras* (457/2003:2/2). Jordfästningen och däri ingående moment är en del av detta kriterium och här möter det juridiska perspektivet det teologiska och pastoral perspektivet. 3) *Vid gravsättningen och kremeringen av stoftet efter en avliden samt vid hanteringen av askan skall den avlidnes åskådning och önskemål respekteras* (457/2003:2/3). Detta innebär att de önskemål som den avlidne eventuellt hade i livet kring sin jordfästning ska respekteras. Det kan till exempel gälla allt från vem som ska jordfästa till psalmer eller blomsterarrangemang.

Det kristna hoppet bär löftet om ett återseende.

Stoftet och askan efter en avliden skall hanteras på värdigt sätt och så att den avlidnes minne hedras.

TEOLOGISKA OCH PASTORALA MOTIV TILL ATT HA EN JORDFÄSTNING

Jordfästningen, begravningen är en gudstjänst och riktar sig till de efterlevande. Därför innehåller en jordfästning moment som vi känner igen från söndagens mässa, till exempel inledande välsignelse, bönen Fader vår och Trosbekännelsen. Det betyder inte att vårt behov att be för den avlidna utesluts, det är en del av den pågående sorgprocessen. För de anhöriga är en jordfästning något som inträffar sällan, och därför kan det uppfattas som något främmande. I och med att jordfästningen har gudstjänstkaraktär så skapar de välbekanta momenten ett igenkännande. Det ger till en del trygghet och lugn i det som pågår.

Jordfästningen har sedd ur ett teologiskt och pastoralt perspektiv tre primära syften. För det första att anbefalla den avlidna till Gud, för det andra att trösta de efterlevande och för det tredje att hedra den avlidna (nedan i omvänd ordning).

Hedrandet av den avlidna innehåller konkreta moment inför och i jordfästningen som präglas av stillsamhet och vördnad. Allt ställs i ordning i god tid, oberoende om det är i en kyrka, i ett kapell eller om jordfästningen sker ute, vid graven. I iord-

ningställandet ingår att allt sätts på sin rätta plats, allt är snyggt och prydligt och förflyttningarna i närheten av kistan sker med stillsamhet och aktning. När pastorn inleder jordfästningen kan han knäböja framför kistan, vid fotändan med blicken riktad mot kistans huvudända, korstecken och till sist rikta blicken mot det tomma korset, om ett sådant finns på den plats där jordfästningen sker.

När pastorn uttalar de tredelade jordfästningsorden, tre satser där varje del efterföljs av en skovel jord (jorden formas som ett kors på kistan) konkretiseras det definitiva överlämnandet. Stoftet efter den avlidna överlämnas i Guds händer, det visualiseras och blir konkret för de närvarande. Första satsen: *Av jord är du kommen* (skovel jord) skapar och förmedlar en återblick på Första Mosebok 2:7 när Herren Gud formade människan och blåste liv i henne genom näsborrarna. Andra satsen: *Till jord skall du åter varda* (skovel jord) visar på det jordiska livets ändlighet. Herren Gud med makt över liv och död har kallat hem. Den uppmärksamma lyssnaren till jordfästningsorden blir medveten om sin egen bräcklighet och livets brustenhet. Orden visar på korset och den uppståndne Jesus Kristus. Tredje satsen: *Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen* (skovel jord). I orden in-

nefattas det kristna hoppet. De bär på ett hopp om ett återseende i evighets skepnad. En Bibeltext som alldeles speciellt bär på och förmedlar det kristna hoppet är Psaltaren 73: 23–26: [...] *Men nu är jag alltid hos dig, du håller mig vid handen. Du leder mig efter din vilja, du för mig på härlighetens väg. Åger jag dig i himlen önskar jag ingenting på jorden. Min kropp och mitt mod må svika, men jag har Gud, han är min klippa för evigt* [...]. Orden ger också uttryck för den enskilda människans litenhet inför livets stora existentiella frågor, men samtidigt ger orden stor tröst. Betoningen av uppståndelsen konkretiseras också i och med att pastorn bär vit stola, den vita färgen, påskens och uppståndelsens färg. Dödens mörker och sorg förbyts till uppståndelsens glädje. Blicken vänds mot det eviga livet och med ett hopp om återseende. De Jesu ord i Johannes 3: 16–17 som ingjuter hopp och tröst samt ger för de närvarande möjlighet till att rannsaka sitt eget liv är: [...] *”Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv. Ty Gud sände inte sin son till världen för att döma världen utan för att världen skulle räddas genom honom”* [...].

Författaren är teologie doktor, doktorand i rättsvetenskap och pastor i Evangelisk-lutherska Missionsstiftet i Finland.

JUMALA KASVATTI KOHTAAMAAN KUOLEMAN

SIRKKA JAKONEN TIETÄÄ, MITÄ ON OLLA SURUN SISÄLLÄ JA TUNTEA LÄHETYSKIPINÄÄ

PAULIINA PYLVÄNÄINEN

MINNA JAKONEN & TUOMO SIMOJOKI

Lapsena **Sirkka Jakosen** haaveammatti oli lähetystyöntekijä. Hän kuvitteli itsensä kertomassa terveisiä työkentältään Afrikasta kotimaassa käydessään. Kipinä tarttui häneen alakoulun opettajalta, joka rakasti lähetystyötä. Tuohon aikaan seurakunnassa järjestettiin paljon lähetysaiheisia tilaisuuksia. Niissä opettaja kaivoi ruskeasta laukustaan esille aiheeseen liittyviä kirjoja myytäväksi. Sirkan hän pyysi mukaan kaveriksi ja antoi kirjoja palkaksi.

– Ajan myötä haave hiipui, kun elämäni tulivat opinnot, naimisiinmeno ja lapset. Lähetysasia jäi pitkäksi aikaa taka-alalle, mutta ei kadonnut koskaan, Sirkka kuvailee.

LAPSUUS HAUTAUSMAALLA

Sittemmin Sirkan tie vei terveyden ja sairaanhoitajaksi eri paikkakunnille Savoon ja Pohjois-Karjalaan. Myös diakonissan opintojen ja työkokemuksen myötä eteen on tullut tilanteita, joissa hän on käsitellyt kuolemaa. Mutta etenkin omassa elämässään Sirkka on kohdannut monta surua. Jumala on kasvattanut häntä koko ikänsä kuoleman kohtaamiseen:

– Lapsuudenkotini sijaitsi aivan hautausmaan vieressä. Näin, kun kellojen soidessa kirkosta kuljetettiin vainajia hautaan ja kuulin, kun saattoväki veisasi ”Oi Herra, jos mä matkamies maan”.

Haudoista huolehtiminen oli osa perheen arkea: Sirkan isä kaivoi ja äiti hoiti niitä. Sirkka kulki mukana. Hautausmaa, ja kaikki, mitä siihen liittyi, tulivat varhain tutuiksi.

Jos asiat olisivat menneet toisin, Sirkan lapsuus olisi ollut hyvin erilaista. Hänen biologinen äitinsä kuoli pian Sirkan syntymän jälkeen. Kuuden viikon ikäisenä Sirkka sijoitettiin lähistöllä asuneelle lapsettomalle pariskunnalle. Jos näin ei olisi tehty, olot olisivat olleet ankeat:

– Olin kolmastoitaa lapsi. Synnyinkotini oli kuin ”Ryysyranta”. Oli työttömyyttä ja päihdeongelmaa.

Sirkka kokeekin, että Jumala varjeli hänet parempiin elinoloihin. Kasvativanhemmat tarjosivat mahdollisuuden opiskella eikä mitään puuttanut. Tästä huolimatta hylätyksi tulemisen tunne on usein vieraillut hänen elämässään:

– Vaikka en muista, mitä on tapahtunut, nousee joskus epämääräinen, ahdistava olo. Se on varmaan peräisin traumaista. Jonkin verran auttaa, kun tiedän, mitä on tapahtunut ja ymmärän, miten se minuun vaikuttaa.

”Kasvattilapsena” Sirkka koki itsensä ulkopuoliseksi. Hän ei kuitenkaan lamaantunut, vaan sisuuntui. Koulun aloittaessaan hän ajatteli, että ”minä näytän teille kaikille”. Sittemmin koulupolku vei hänet tohtoriksi asti, ja työura aluehallintoviraston tehtäviin.

SURU EI OLE TYÖTEHTÄVÄ

Sirkka on saattanut hautaan monen muun rakkaan ohella niin biologisen isänsä kuin kasvattivanhempansa. Isoimpia ja raskaimpia suruja ovat kuitenkin olleet 9-vuotiaan tyttären-tyttären **Emmin** kuolema yllättäen lomareissulla, ja viimeiseksi joulu-kuussa 2023 yhtä yllättäen tapahtunut **Esa**-puolison poislähtö.

– Minusta ”surutyö” on huono sana. Eihän se ole semmoinen työ, joka aloitetaan ja sitten se joskus loppuu. Suru kulkee mukana läpi elämän. Jää pohjavireeksi. Pahin kärki tylsyy, mutta vuosienkin jälkeen voi nousta pintaan kipeää tuskaa, Sirkka kuvailee.

Hän hahmottelee surun kulkevan kahdessa vaiheessa: Ensin tulee aktiivinen vaihe, jolloin ihminen elää ”myrskyn silmässä”. Silloin itkettää. Tulee erilaisia fyysisiä, henkisiä ja hengellisiä oireita. Esimerkiksi Esan kuolemaa seuranneena keväänä Sirk-

Sirkka Jakonen on kohdannut elämässään monta suurta surua.

ka paleli:

– Minulla, jolla on pääasiassa aina kuuma, oli hirveän kylmä. Ostin jopa sähkövastuksilla varustetun peiton, hän muistelee.

Kun pahin myrsky laantuu, seuraa passiivinen vaihe, jossa suru etsii paikkaansa muun elämän yhteydessä. Surevasta alkaa tuntua, että ”muutakin elämää täytyy elää”.

Vaiheisiin liittyy monenlaisia tunteita: Aluksi menetystä, luopumista ja kaipausta, mutta myöhemmin voi tulla hyvinkin toisenlaisia tuntemuksia. Ihmiset myös käsittelevät surua omilla tavoillaan:

– Tyttäreni sureminen oli konkreettista tekemistä. Hän siivosi nopeasti pois kuolleen lapsensa tavaroita ja teki matkakirjan Kanariansaarten reissusta, jolta tytär ei palannut kotiin.

Sirkka pitää kuitenkin tärkeänä, että touhuamisen ohella ihmiset myös keskustelisivat:

– Meidän perheessämme on ollut etu, että olemme oppineet puhumaan asioista. Etenkin tyttärenten kanssa olen jutellut Emmen kuolemasta tosi paljon, ja siihen palataan edelleen.

RAUHA YLHÄÄLTÄ

Sirkka on oppinut luottamaan Jumalaan lapsesta lähtien. Läheisiä menettäessä luottamus ei ole ainakaan vähentynyt:

– Lapsenlapsen kuolema oli kaikkein mahdottomin tilanne. Sellainen, jota ei pystynyt sanoiksi pistämään. Sain kuitenkin kokea, että silloinkin kannettiin ja annettiin voimia.

Surun alkuvaiheeseen liittyvä sokki on erittäin armollinen tila, Sirkka pohdii. Silloin Kristus kantaa:

– Näin hengellisesti voi ajatella, että ne on niitä hetkiä, jolloin Kristus erityisesti kantaa. En ole ikinä saanut kokea niin suurta rauhaa kuin silloin. Se ei tule mistään muualta kuin ylhäältä.

Myös rukous, messu, ehtoollinen ja asioiden jakaminen niin seurakunnan pastorin kuin läheisten kanssa ovat auttaneet jaksamaan vaikeina aikoina. Sirkka pohtii, että läheisten kanssa keskustelemisessä on eronsa verrattuna muihin:

– Läheiset ovat sen saman surun sisällä, mutta silti kokevat sen eri tavoil-

Helmikuussa Jarno Gummerus ja Sirkka (keskellä) tekivät opetusmatkan Keniaan.

la. Surua voidaan kyllä yhdessä jakaa, mutta oma kokemus voi olla hyvin erilainen tai jopa vastakkainen kuin toisella. Siksi olisi hyvä, että puhuu myös jonkun muun kanssa. Olisi hyvä olla saatavilla sielunhoidollista apua, joko ystävä tai ammattiauttaja.

Sirkka on huomannut, että toisille ihmisille kuolemasta puhuminen tai läheisensä menettäneen kohtaaminen ovat helpompia, toisille vaikeampia asioita. Kuolema on viety niin syrjään tavallisesta elämästä. Läheisensä menettäneen kohtaamista ei Sirkkan mukaan kuitenkaan tarvitse pelätä. Tällöin ihminen toivoo vain läsnäoloa ja konkreettista auttamista. Ei tyrkyttämistä, vaan tietoa, että läheinen on valmis kuuntelemaan.

– Kohtaamiseen ei tarvitse valmistautua mitenkään. Kunhan on läsnä. Mitään ihmeellistä ei tarvitse olla, hän rohkaisee.

KENIA KUTSUU

Puolison kuolema toi Sirkkan elämään monta muutosta. Läheisin keskustelukumppani oli poissa. Päätökset täytyi tehdä itsekseen. Tuli myös taloudellisia huolia, ja Sirkka huomasi mietivänsä kysymystä ”kuka minä olen”. Edelleenkin leski-sana tuntuu vieraalta. Mutta miten kävi lapsuuden lähetyskipinän?

Viime maaliskuussa Sirkka pääsi mukaan Lähetyshiippakunnan järjestämälle opetusmatkalle Keniaan. Idea sai alkunsa eräässä messussa, jossa

Tiituksen seurakunnan pastori **Jarno Gummerus** mainitsi, että olisi mukavampi lähteä matkalle yhdessä jonkun kanssa. Sirkka meni oitis Jarnon luokse ja kertoi tulevansa mukaan.

– Ootko sinä ihan tosissas, kysyi pastori.

– Oon.

Niinpä Sirkka keräsi matkakassan ja kulki kahden viikon ajan Jarnon mukana seminaareissa ja slummialueella. Hän opetti myös itse, pitämään ilosanomapiirejä.

Aivan pystymetsästä Sirkka ei kuitenkaan Afrikkaan matkannut. 80-luvulla hän oli toiminut seurakunnan vapaaehtoisena lähetysseuraksi ja tehnyt kuukauden matkan Keniaan tyttärensä **Minnan** ja läheisen kollegan kanssa. Tasan 36 vuoden jälkeen paluu mantereelle sujui kuitenkin hyvin:

– Moni asia oli muuttunut, mutta meidät otettiin mukavasti ja lämpimästi vastaan. **Leena ja Tuomo Simojoen** perheen luona oli tosi helppoa olla, hän kiittelee.

Parhaillaan Sirkka valmistautuu seuraavaan reissuun. Lähtö on loka-kuun alussa. Tällä kertaa hän matkustaa Keniaan Minnan kanssa. Tehtävänä on opettaa paikallisia diakonisjoja diakonian käsitteestä ja virasta. Aikaansaava nainen näkee nykyisen elämäntilanteensa tekevän lapsuuden haaveesta mahdollisen:

– Koen Jumalan suunnitelmia näissä asioissa, hän tuumaa.

**"Sillä niin kuin Isä herättää
kuolleita ja tekee eläviksi, niin myös
Poika tekee eläviksi." (Joh. 5:21)**

Rikkinäisen voi korjata. Puhjenneen voi paikata. Hajonneen tilalle voi hankkia uuden. Mutta kuollutta ei saa eläväksi. Kuoleman rajan takaa ei ole paluuta. Vaikka ajan ja iankaikkisuuden verho on ohut, sen läpi ei pääse. Siihen törmäävät kaikki ideologiat, pakanauskonnot ja ihmispyrkimykset. Elämän ja kuoleman kysymys erottaakin kristinuskon kaikista ihmisten ajatusrakennelmista.

Jeesuksen persoonasta ja opetuksista on kiistelty loputtomasti, mutta yksi asia on ratkaisevin. Nousiko Jeesus ruumiillisesti kuolleista? Tähän on yksiselitteinen vastaus. Kyllä, Isä herätti Poikansa kuolleista. Se oli Isän antama todistus, että Jeesus kuoli meidän syntiemme tähden. Kuolematon kuoli meidän kuolemamme. Jeesus oli, mitä Hän sanoi olevansa. Tämä oli apostolisen saarnan ytimessä: "Hän on antanut kaikille siitä vakuuden, herättämällä hänet kuolleista." (Ap.t. 17:31)

Ylösnoousseella Jeesuksella on valta tehdä eläväksi. Mutta eläväksi voi tehdä vain kuolleita, vanhurskaiksi vain syntisiä. Mitä Jeesuksella olisi tarjottavaa itsessään ehjälle? Mitä Hän voisi lahjoittaa omaan elämäänsä takertuvalle? Mutta rikki menneen Hän on tullut korjaamaan. Särkyneen Hän tekee ehjäksi. Jumalattoman Hän herättää eloon. Älä pelkää, kun Jeesuksen käsissä eloton puhkeaa elämään. Älä murehdi, kun Jeesuksen käskystä hautojen on avauduttava ja ruumiiden noustava kirkkauteen. Iloitse rauhasta sydämessäsi, kun kaiken hajoamisen ja katoavaisuuden keskellä sinulla on Jumalan Poika, joka eläväksi tekee sinutkin.

Täiseen iloon ja jublaan jaloon Karitsan suuriin häihin olet ostettu. Taivasten kunnia on suuresta armosta perintösi. Siiis iloitse ja ajattele autuuttasi. LV 894: 1

Seuraa minua. Kirkkovuosi Jeesuksen seurassa.
LHPK ja Suomen Luther-säätiö 2018
s. 328–329

SUOMEN LUTHER-SÄÄTIÖN TIEDOTUSLEHTI

Päätoimittaja: Joel Kerosuo
Toimitussihteeri: Pauliina Pylvänäinen
Tilaukset: 050 5225 855
kanslia@lhpk.fi
Taitto: Liisa Mäkisalo

Kannen kuva: Janne Koskela
Paino: Suomen uusiokuori Oy, Somero
ISSN 1457-9901
Nordea IBAN: FI59 1023 3000 2354 52
Rahankeräyslupa RA/2020/1666